

Dr. Sezai ŞAŞMAZ¹,
Dr. Mustafa ÇELİK²,
Dr. Hasan Çetin KERBİÇER³,
Dr. Ali ÇETİNKAYA⁴

YAŞLILARDA DERİ
HASTALIKLARI*
SKIN DISEASES IN
ELDERLY

ÖZET

Tüm dünyada yaşlıların genel nüfusa oranı giderek artmaktadır. Sağlık hizmetlerinin planlanmasında bu popülasyona yönelik epidemiolojik çalışmalar yol gösterici olacaktır. Çalışmamızda bu amaçla, hastanemiz dermatoloji polikliniğinde muayene edilen 65 ve üzeri yaşta hastalarda saptanan deri bulguları, poliklinik kayıtları ve hasta dosyalarından yararlanılarak, retrospektif olarak incelendi. Mart 2000-Ağustos 2002 tarihleri arasında muayene edilmiş olan toplam 8001 kayıtlı hastadan yaşları 65 ile 96 arasında değişen 287 hasta çalışma kapsamına alındı. Geriatrik hastaların tüm hastalar içerisindeki oranı %3.6 olup, bunların %43.6'sı kadın (125 hasta), %56.4'ü ise erkek (162 hasta) idi. On iki grup halinde incelenen hastalıkların sıklık sıralarına göre deri tümörleri %22.0 (63 hasta), ekzemalar %21.3 (61 hasta), yüzeysel mikozlar %15.7 (45 hasta), psoriasis %10.8 (31 hasta), senil pruritus %10.5 (30 hasta), viral dermatozlar %7.3 (21 hasta), diabetle ilişkili deri bulguları %5.6 (16 hasta), hipersensitivite reaksiyonları %4.2 (12 hasta), fiziksel etmenlerle oluşan dermatozlar %3.8 (11 hasta), nörodermatit %3.8 (11 hasta), bakteriyel hastalıklar %3.1 (9 hasta) ve diğerleri %12.6 (36 hasta) şeklinde dağıldığı belirlendi. Deri tümörlerinin %68.3'ünü aktinik keratoz, bazal hücreli karsinom ve skuamöz hücreli karsinom gibi premalign ya da malign deri tümörleri oluşturmaktaydı. Ekzemalar içerisinde intertrigo ve seboroik dermatit, yüzeysel mikozlar içerisinde ise tinea pedis ve tinea unguium ilk iki sırayı aldı. Viral hastalıkların %81'ini herpes zoster oluştururken, hipersensitivite reaksiyonları içerisinde ürtiker, fiziksel etmenlerle oluşan hastalıklar içerisinde de kallus ilk sırada idi. Bulgularımız yaşlılarda ön plana çıkan dermatolojik sorunların tedavi edilmediklerinde yaşam kalitesini oldukça azaltabilecek nitelikte olduğu şeklinde yorumlandı.

Anahtar Sözcükler: Yaşlanma, Deri, Yaşlılık, Deri hastalıkları, Geriatrik hasta

SUMMARY

All over the world, the proportion of elderly in general population tends to rise. Epidemiological studies concerning this part of the population will be guiding while planning health services. For this purpose, we studied dermatological findings of patients older than 65 years of age in outpatient clinic records and patient files retrospectively. 287 of 8001 (3.6 %) patients aged between 65 - 96 who applied to our outpatient clinic between March 2000 and August 2002 were taken into the study. 125 (43.6 %) of the patients were female and 162 (56.4 %) were male. The distribution of patients to 12 groups of dermatological disorders were as follows: 63 (22.0 %) patients with cutaneous tumors, 61 (21.3 %) patients with eczema, 45 (15.7 %) patients with mycosis, 31 (10.8 %) patients with psoriasis, 30 (10.5 %) patients with senile pruritus, 21 (7.3 %) patients with viral dermatosis, 16 (5.6 %) patients with diabetes related dermatological findings, 12 (4.2 %) patients with hypersensitivity reactions, 11 (3.8 %) patients with dermatological disorders caused by physical agents, 11 (3.8 %) patients with neurodermatitis, 9 (3.1 %) patients with bacterial disorders and 36 (12.6 %) patients with other dermatological disorders. Premalign tumors like actinic keratosis and malignant tumors like basal cell carcinoma, squamous cell carcinoma were taking part as 68.3 % of all dermatologic tumors. Intertrigo and seborrheic dermatitis were diagnosed as the most common types of all eczemas, where as tinea pedis and tinea unguium were the most common types of mycosis. 81 % of viral infections were herpes zoster. Urticaria was the most common hypersensitivity reaction and callus was the most common dermatologic disorder caused by physical agents. As a result, we suggest that if dermatologic disorders remain untreated in the elderly, they can affect the quality of life negatively.

Key words: Aging, skin, elderly, dermatologic disorders, geriatric patient

Geliş: 10.03.2003

Kabul: 20.04.2003

¹KÜ Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalı, Yard. Doç. Dr., ²KSÜ Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Yard. Doç. Dr., ³KSÜ Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Yard. Doç. Dr., ⁴KSÜ Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Yard. Doç. Dr.

İletişim: Dr. Sezai Şaşmaz, KSÜ Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalı
Tel: 0 (344) 221 23 37 Fax: 0 (344) 221 23 71

*30 Ekim-3 Kasım 2002 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen I. Ulusal Geriatri Kongresi'nde poster olarak sunulmuştur.

GİRİŞ VE AMAÇ

Son yıllarda dünya genelinde doğurganlığın azalması ve buna karşın yaşam süresinin uzaması, yaşlı popülasyonun tüm nüfusta ki oranının giderek artması sonucunu doğurmuştur. Bu durumda gerek dermatologlar, gerekse birinci basamak hekimleri, yaşlılığa bağlı dermatolojik sorunları olan geriatric hastalarla daha sık karşılaşmaktadırlar. Geriatric hastalar deri hastalıkları içinde hem deri hastalıklarının hem de sistemik hastalıkların daha sık görülmesi nedeniyle özel bir hasta grubudur. Bu hastalarda özellikle ultraviolenin deri üzerindeki uzun süreli hasarı, kserozis, immunosupresyon, dolaşım bozuklukları ve sistemik hastalıkların artışı nedeniyle dermatozların görülme sıklıkları ve nitelikleri değişmektedir (1,2). Yaşlı popülasyonla ilgili yapılacak epidemiyolojik çalışmalar bu yaş grubu hastalara verilecek sağlık hizmetlerinin planlanmasında yol gösterici olabilecektir. Çalışmamızda bu amaçla hastanemiz dermatoloji polikliniğinde muayene edilen geriatric hastalarda saptanan deri hastalıklarının dağılımı retrospektif olarak araştırıldı.

HASTALAR VE YÖNTEM

Mart 2000-Ağustos 2002 tarihleri arasında hastanemiz dermatoloji polikliniğinde muayene edilen hastalardan yaşı 65 ve üzerinde olanlar retrospektif olarak poliklinik kayıtlarından tarandı. Aynı uzman hekim tarafından muayene edilmiş olan bu geriatric hastaların dosyaları, arşivden çıkartılıp incelenerek, yaş, cinsiyet, dermatolojik bulgu ve tanılarına ait bilgiler kaydedildi.

Tanıları; deri tümörleri, ekzemalar, yüzeysel mantar hastalıkları, psoriasis, senil pruritus, viral hastalıklar, diabetik ilişkili deri bulguları, hipersensitivite reaksiyonları, fiziksel etmenlerle oluşan dermatozlar, nörodermatit, bakteriyel hastalıklar ve çeşitli hastalıklardan oluşan diğer grup olmak üzere 12 ayrı gruba ayrıldı. Erupsiyonun eşlik etmediği lokalize ya da yaygın kaşıntı senil pruritus olarak değerlendirildi.

İstatistiksel analizler EpiInfo 6.0 istatistik programıyla yapılmıştır.

BULGULAR

Bu dönemde polikliniğe başvuran 8001 hastadan 65 ve üzeri yaşta olan 287'si (%3.6) çalışma kapsamına alındı. Yaşları 65 ile 96 arasında değişen (ortalama yaş: 70.5 ± 4.5) bu hastaların 125'i kadın (%43.6), 162'si erkek (%56.4) (E/K=1.3/1) idi.

Hastalıklar 12 ayrı grup halinde değerlendirildi. Birden çok tanı alan olgulardan dolayı 287 hastaya toplam 346 tanı konulmuş olduğu görüldü. Her bir hastalık grubunun 287 hasta içerisindeki görülme oranları ayrı ayrı hesaplandı ve Tablo 1'de gösterildi.

Deri tümörleri en sık saptanan deri hastalığı grubu idi. Bunlar içerisinde tedavileri gerekli olan aktinik keratoz, bazal hücreli karsinom ve skuamöz hücreli karsinom gibi premalign ya da malign deri tümörlerinin daha sık oldukları (%68.3) görüldü. Benign deri tümörleri içerisinde ise seboreik keratoz ilk sırada idi (Tablo 2).

Tablo 1. Dermatozların olgu sayıları ile oranları

Hastalık	n	%
1. Deri tümörleri	63	22.0
2. Ekzemalar	61	21.3
3. Yüzeysel mikozlar	45	15.7
4. Psoriasis	31	10.8
5. Senil pruritus	30	10.5
6. Viral hastalıklar	21	7.3
7. Diabetle ilişkili deri bulguları	16	5.6
8. Hipersensitivite reaksiyonları	12	4.2
9. Fiziksel etmenlerle oluşan dermatozlar	11	3.8
10. Nörodermatit	11	3.8
11. Bakteriyel hastalıklar	9	3.1
12. Diğerleri	36	12.6

Tablo 2. Deri tümörlerinin dağılımı

DERİ TÜMÖRLERİ	n	%
Premalign ve Malign	43	68.3
Aktinik keratoz	16	25.4
Bazal hücreli karsinom	12	19.1
Skuamöz hücreli karsinom	7	11.1
Diğerleri	8	12.7
Benign	20	31.7
Seboreik Keratoz	18	29.0
Lipom	2	3.2
Toplam	63	100.0

Ekzemalar sıklıkça ikinci sırada olan hastalık grubu olarak belirlendi. Bunlar içerisinde intertrigo ve seboreik ekzema ilk iki sırada saptandı (Tablo 3).

Tablo 3. Ekzemaların dağılımı

Ekzema	n	%
Intertrigo	16	26.2
Seboreik ekzema	14	23.0
Atopik ekzema	9	14.8
Kontakt ekzema	9	14.8
Numuler Ekzema	6	9.8
Asteatotik Ekzema	6	9.8
Eksfoliyatif Dermatit	1	1.6
Toplam	61	100.0

Yüzeysel mikozlar üçüncü sırada saptanan hastalık grubu idi. Bunlar içerisinde ilk iki sırayı ise tinea pedis ve tinea unguium aldı (Tablo 4).

Dördüncü sırayı alan psoriasis %8.9, beşinci sırayı alan senil pruritus ise %8.6 oranında belirlendi. Viral hastalıklar içerisinde beklendiği gibi herpes zoster ilk sırayı aldı (Tablo 5).

Diabetle ilişkili diabetik dermopati, diabetik ayak gibi bulgu-

Tablo 4. Yüzeysel mikozların dağılımı

Yüzeysel Mikoz	n	%
Tinea pedis	22	49.0
Tinea Unguium	18	40.0
Kandidiazis	2	4.4
Tinea korporis	1	2.2
Tinea inguinalis	1	2.2
Tinea versikolor	1	2.2
Toplam	45	100.0

lar 16 hastada belirlendi (%4.6). Hipersensitivite reaksiyonları içerisinde sekiz hastada saptanan ürtiker ilk sırayı aldı. Fiziksel etmenlerle oluşan hastalıklar içerisinde de sekiz hasta ile kallus ilk sırada idi. Psikokutan hastalık olarak sadece nörodermatit 11 hastada (%3.1) belirlenirken, bakteriyel deri hastalıkları ise 9 hastada (%2.6) saptandı (Tablo 1).

Tablo 5. Viral hastalıkların dağılımı

Viral Hastalık	n	%
Herpes zoster	17	81.0
Verruka vulgaris	3	14.3
Verruka plantaris	1	4.7
Toplam	21	100.0

TARTIŞMA

Deri hastalıklarının prevalansının yaşa bağlı olarak değişiklik gösterdiği bilinmektedir. Yaşamın ilk beş yılında ekzemalar, puberteden orta yaşa kadar yağ bezi hastalıkları ile yüzeysel mikozlar, orta ve ileri yaşta da yüzeysel mikozlar ile benign yada malign deri tümörlerinin prevalansının arttığı, seboreik ekzemanın geriatrik yaşta görülme sıklığının ikinci bir pik yaptığı bildirilmektedir (3). Bizim çalışmamızda da deri tümörleri, çoğunluğunu intertrigo ve seboreik ekzemanın oluşturduğu ekzemalar ile yüzeysel mikozlar yaşlılarda saptanan deri hastalıkları içerisinde ilk üç sırayı aldılar.

Deri tümörleri içerisinde malign ve premalign olanların daha sık baş vuru nedeni olduğu saptandı. Bunlardan bazal hücreli karsinoma, aktinik keratoz ve yassı hücreli karsinoma'nın oluşumunda ultraviyole ışınlarının etkili olduğu bilinmektedir.

Olgularımızda en sık görülen ikinci deri bulgusunu ekzemalar oluşturmaktaydı. Bunlar içerisinde intertrigonun ilk sırayı alması bölgemizde obezitenin yaygın olmasına bağlanabilir. İkinci sıklıkta seboreik ekzema gelmektedir ki bu hastalığın görülme sıklığının bu yaş döneminde ikinci bir pik yaptığı bilinmektedir (3).

Çalışmamız sonuçları literatür bilgileriyle genellikle paralel-

lik göstermektedir. Ülkemizde ve dünyada geriatrik deri hastalıklarına yönelik az sayıda epidemiyolojik çalışma vardır. Baykal ve arkadaşlarının Ankara'da yaptıkları benzer çalışmada infeksiyon hastalıkları %30.5, inflamatuvar deri hastalıkları ise %24.8 ile ilk iki sırada saptanan hastalıklar olarak bildirilmiştir (4). Gruplama aynı şekilde yapıldığında bizim serimizde de inflamatuvar deri hastalıkları %35.9, infeksiyon hastalıkları ise %26.1 ile yine ilk iki sırayı almaktadır. Her iki çalışmada da premalign lezyonlardan aktinik keratoz, malign tümörlerden bazal hücreli karsinom, benign tümörlerden ise seboreik keratoz gruplarında en sık saptanan bulgulardır.

Yaşlı hastalarda deri hastalıklarını inceleyen değişik ülkelerdeki çalışmaların verileri bizim bulgularımız ile Tablo 6'da karşılaştırılmıştır (5,6). Tablodaki verilerden de anlaşıldığı gibi yaşlılarda sık saptanan başlıca hastalıklar çeşitli coğrafi bölgelerde benzerlik göstermekte, ancak sıralamalarında küçük değişiklikler olabilmektedir.

Saptanan dermatolojik hastalıklar genel olarak tedavi edilmediklerinde yaşam kalitesini oldukça azaltacak, hatta bazen yaşamı tehdit edebilecek niteliktedirler. Bu yakınmaları olduğu halde hastalığını önemsemeyen veya sosyal nedenlerle dermatoloji polikliniklerine ulaşamayan geriatrik hastaların da olabileceği düşünülürse, bu konuda sağlık çalışanlarına önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerin başlıcalarını şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Geriatrik yaş grubunun, sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını kolaylaştırılmalı, periyodik muayeneleri yapılmalı ve sağlık konusunda bilinçlenmeleri sağlanmalıdır.

- Deri tümörleri riskinin azaltılabilmesi için ultraviyole ışınlarından korunma ve kanser şüpheli durumlarda ilgili uzmana başvurma konularında toplumumuzun ve birinci basamak sağlık çalışanlarının bilinçlendirilmesine yönelik eğitim programları düzenlenmelidir.

- Dermatitler ve pruritus sıklığının azaltılabilmesi için cildi kurutabilecek sık banyo, keselenme ve alkali sabunları kullanma gibi durumlardan sakınmaları ve gereğinde nemlendirici ürünlerden yararlanmaları konusunda bilgilendirilmelidirler.

- Yaşlı hastalarda ayaklara lokalize intertrigo, mantar infeksiyonları ve kallus gibi fiziksel etmenlere bağlı hastalıklar ile bunların yol açabildiği sellülit benzeri bakteriyel hastalıklar ciddi sorun oluşturabilmekte ve yaşam kalitelerini oldukça azaltabilmektedir. Bu sorunların azaltılabilmesi açısından yaşlılar ayak bakımı ve uygun ayakkabı seçimi konusunda uyarılmalıdırlar.

KAYNAKLAR

1. Lyon NB, Fitzpatrick TB: Geriatric dermatology. Fitzpatrick TB-Eisen AZ-Wolff K-Freedberg IM-Austen KF (Ed.): Dermatology in General Medicine. Me Graw Hill. New York, 1993, s 2961-2979.

2. Palmissano C, Norman RA. Geriatric dermatology in chronic care and rehabilitation. *Dermatology Nursing* 2000; 12(2): 116-123.
3. Stern RS. The epidemiology of cutaneous disease. Fitzpatrick TB-Eisen AZ-Wolff K-Freedberg IM-Austen KF (Ed.): *Dermatology in General Medicine*. Me Graw Hill. New York, 1993, s 7-13.
4. Baykal Y, Karaduman A, Bükülmez G. Yaşlı hastalarda deri sorunları. *Geriatrı* 1999; 2(4): 156-159.
5. Adam JE, Reilly S. The prevalence of skin disease in the geriatric age group. *Australas J Dermatol* 1987; 28:72-76.
6. Liao YH, Chen KH, Tseng MP, Sun CC. Pattern of skin diseases in a geriatric patient group in Taiwan: A 7-year survey from the outpatient clinic of a university medical center. *Dermatology* 2001; 203:308-313.